This project is funded by the European Union

MNE-ALB
IPA CROSS-BORDER COOPERATION PROGRAMME
MONTENEGRO - ALBANIA 2014–2020

CFCU 157

Project name: *Promoting Sustainable Use of Medicinal and Aromatic Plants for Livelihood Improvement and Biodiversity Conservation*
Acronym: MAPS

A 1.2.1 MAP utilization survey methodology
Municipality Plav

Activity:	Situation of MAP utilization in the project area
Activity No.:	1.2
Specific Activity:	MAP survey methodology
Specific ActivityNo.:	1.2.1
Revision N.:	3
Dissemination Level:	Confidential
Country:	Montenegro
Project Partner:	Municipality of Plav
Authors:	
Contractor:	EcoEnergy LLC Podgorica
Date:	30/09/2021
Ref. No.:	CFCU 157 01

EcoEnergy Consulting
Ulica Nova 7, Podgorica, 81000 | Tel: +38267567737 |
PIB: 03250237 | Žiro račun: 510000000010254298 |
www.ecoenergy-consulting.com office@ecoenergy-consulting.com

Document History

Version	Date	Authors	Revision done by	Description
1	12/07/2021	Maša Vučinić	Danilo Barjaktarović	Issued for review and approval
2	16/08/2021	Maša Vučinić	Dražen Karadaglić	Review and harmonization with the Organization and Methodology
3	23/08/2021	Slaviša Lučić	Danilo Barjaktarović	Final Review

This project is funded by the European Union

MNE-ALB
IPA CROSS-BORDER COOPERATION PROGRAMME
MONTENEGRO - ALBANIA 2014-2020

Description of activity

According to Annex III of the Contract No. CFCU 157 01, it is defined that: Contractor will define methodology, including interview questions and target groups (rural farmers, businesses, other local NGOs) will be prepared by the lead partner and will be shared and discussed with the co-applicant to ensure a similar implementation approach.

It is defined that Senior agronomy expert experts will carry out this activity in july 2021.

This project is funded by the European Union

MNE-ALB
IPA CROSS-BORDER COOPERATION PROGRAMME
MONTENEGRO - ALBANIA 2014-2020

UVOD

Zahvaljujući svom geografskom položaju, Crna Gora je područje bogato različitim vrstama biljaka. Veliki broj vrsta od davnina se koristio u prehrani i narodnoj medicini. Sprovedena istraživanja pokazala su da ruralno stanovništvo u pojedinim dijelovima Crne Gore i danas prikuplja samoniklo bilje i koristi ga u prehrani ili za liječenje različitih bolesti. Međutim, zbog sve urbanijeg načina života kao i razvijene farmaceutske industrije, znanja o prikupljanju i primjeni samoniklog bilja sve više nestaju. Etnobotanika (eng. ethnology – proučavanje kulture; eng. botany – proučavanje bilja, botanika) odnosno nauka koja proučava na koji način ljudi određene kulture i regije koriste autohtone biljke ima vrlo važnu ulogu u očuvanju tih saznanja. Međutim, u Crnoj Gori se etnobotanika kao naučna disciplina tek razvija. Stoga je važno bilježiti sve vrijedne podatke i znanja o samoniklom bilju, posebno jestivom i ljekovitom kao i znanja o mogućnostima njegove primjene kako bi se ova vrijednja saznanja očuvala od zaborava.

Cilj ovog dokumenta je napraviti metodologiju o anketiranju lokalnog stanovništva u svrhu saznanja o upotrebi i sakupljanju samoniklog ljekovitog i aromatičnog bilja na području opštine Plav.

1.1 **Područje istraživanja**

Opština Plav nalazi se u jugoistočnom dijelu Crne Gore, neposredno do granice prema Albaniji i Kosovu. Opština Plav zauzima površinu od 329 km^2. Teritorija Opštine smještena je u izvorišnim tokovima Lima i Pećke Bistrice, između Prokletijskih planina, u kojima dinarske planine dostižu visinsku kulminaciju. Preko planinskih visova, sa južne i jugozapadne strane pruža se državna granica prema Albaniji, a sa istočne strane, granica prema Kosovu. Geografske koordinate su 42° 35′ 29” N i 19° 56′ 26” E. Teritorija Opštine se prostire u pavcu sjeveroistok – jugozapad. Zahvata središnji dio masiva Prokletija karakteristlčnog po razuđenosti reljefa, brojnim visovima, klisurama, strmim padinama i drugim prirodnim fenomenima.

This project is funded by the European Union

MNE-ALB
IPA CROSS-BORDER COOPERATION PROGRAMME
MONTENEGRO - ALBANIA 2014-2020

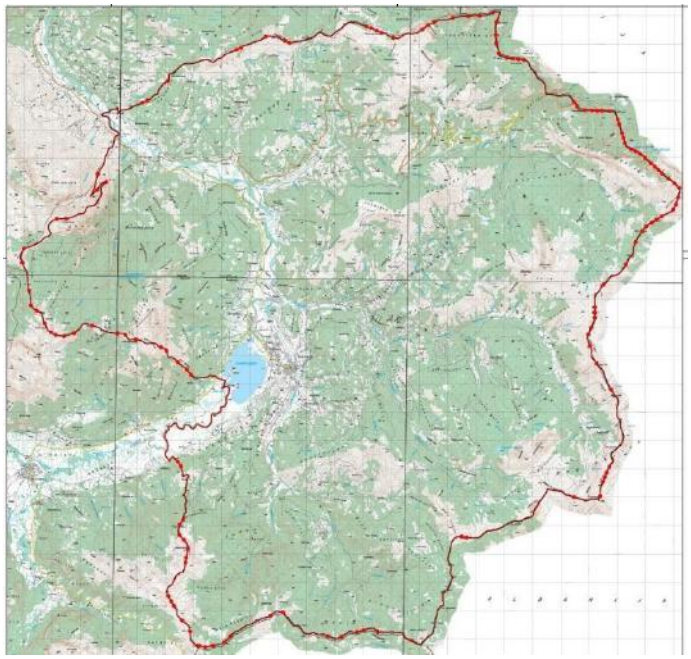

Slika 1. Granice opštine Plav

Centralni dio Opštine čini sjeveroistočni dio plavsko – gusinjska kotline, koja je, Limskom dolinom, prirodno otvorena prema sjeveru. Čitav predio je blago nagnut prema sjeveru, kuda vode i svi rječni tokovi, kao i najvažniji put dolinom Lima.Opština se sa južne i jugoistočne strane graniči sa Albanijom, sa jugoistočne strane sa Kosovom. Sa sjeverne strane graniči se sa opštinom Berane, sa jugozapadne strane sa opštinom Gusinje a sa sjeverozapadne strane sa opštinom Andrijevica. Granica opštine Plav duga je 92,95 km.

Grad Plav se nalazi na prosječnij nadmorskoj visini od oko 945 mnv. Skoncentrisan je oko Plavskog jezera i rijeke Lim. Plavsko – gusinjska kotlina predstavlja najdublji i najveći ledнички oblik na Prokletijskim planinama. Dužina kotline iznosi oko 25km, a širina oko 5km i prostire se u smjeru sjever – jug.

Najznačajnije drumske saobraćajnice su magistralni pravac M-9, koji vodi od Kolašina preko Andrijevice do Murina, pa dalje prema Peći i regionalni put R-9, koji vodi od Murina do Gusinja. Plav je udaljen od glavog administrativnog centra države i aerodroma – Podgorice 180km, od luke Bar 232km, a od Bijelog Polja gdje je želježničko čvorište, 73 km.

Opštinski centar Plav predstavlja glavni upravni, ekonomski, privredni i kulturni centar Opštine, kome direktno i indirektno gravitiraju sva naselja.

This project is funded by the European Union

MNE-ALB
IPA CROSS-BORDER COOPERATION PROGRAMME
MONTENEGRO - ALBANIA 2014-2020

U opštini se nalazi 31 naselje. Izvršene su izmene u broju naseljenih mesta u opštini u odnosu na stari Zakon o teritorijalnoj organizaciji: neka naseljena mesta su modifikovala svoja imena, pe su tako Bogajići, Brezojevica, Kolenovići i Novšići sada Bogajiće, Brezojevice, Koljenovići i Novšiće. Formirana su i nova naseljena mjesta: Babino Polje, Budojevice,Jara, Jasenica, Komarača, Korito, Pepiće i Hakanje.

Prema popisu iz 2011. godine opština ima 13.108 stanovnika.

Na popisu stanovništva 2011. godine opština Plav koja je obuhvatala i područje Opštine Gusinje imala je 9.081 stanovnika, od čega u samom Plavu 3.717.

Broj stanovnika po popisima[2]							
1948	1953	1961	1971	1981	1991	2003	2011
1.850	2.018	2.535	3.058	3.348	4.560	3.615	3.717

Napomena: *U 2014. smanjena za izdvojeni dio područja od koga je nastala opština Gusinje u kojoj su sadržani podaci od 1948–2011.*

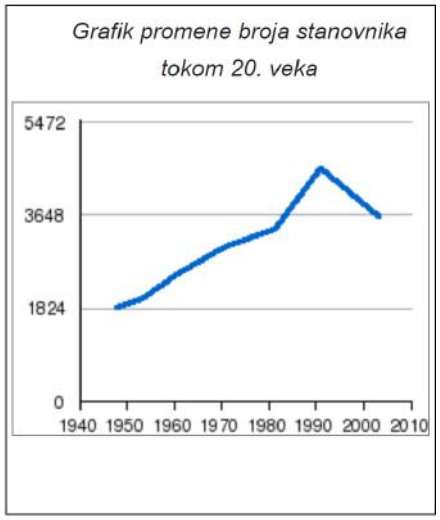

Napomena: *Ranije povećano za naselje **Rudo Polje** koje je ukinuto.*

This project is funded by the European Union
MNE-ALB
IPA CROSS-BORDER COOPERATION PROGRAMME
MONTENEGRO - ALBANIA 2014-2020

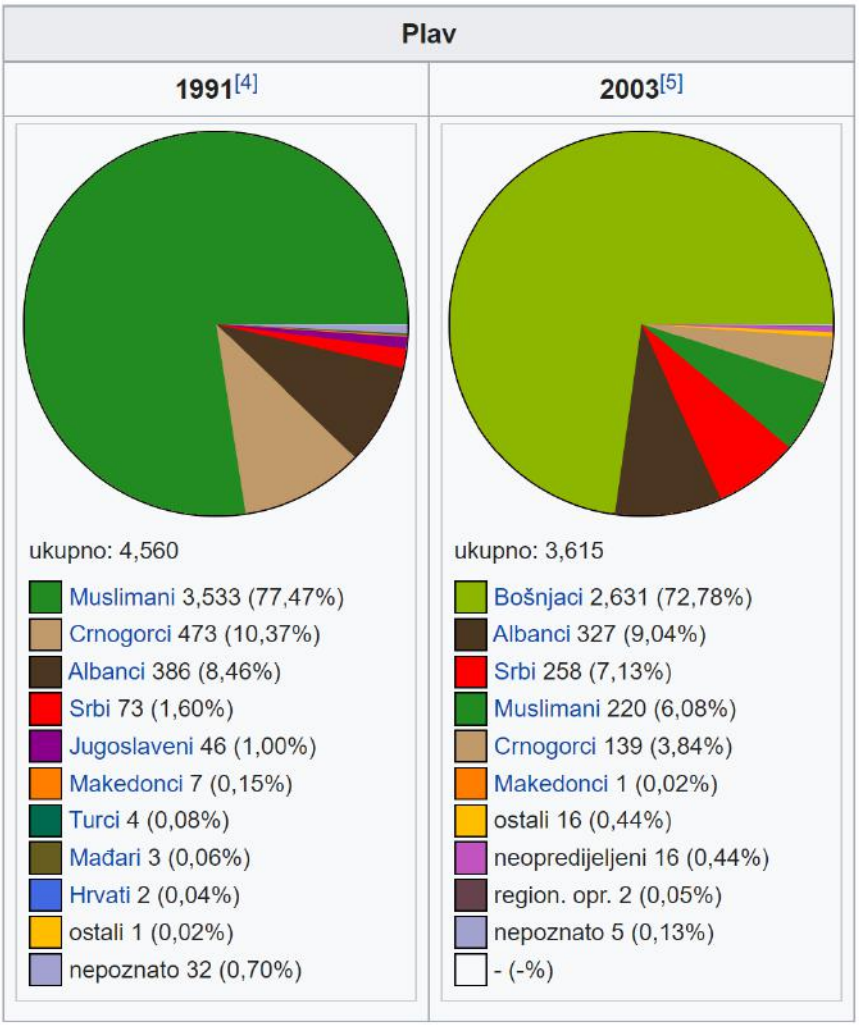

U Opštini Plav živi 2.406 punoljetnih stanovnika, a prosječna starost stanovništva iznosi 32.5 godina (31.3 kod muškaraca i 33.7 kod žena). U naselju ima 889 domaćinstava, a prosječan broj članova po domaćinstvu je 4.07.

This project is funded by the European Union

MNE-ALB
IPA CROSS-BORDER COOPERATION PROGRAMME
MONTENEGRO - ALBANIA 2014-2020

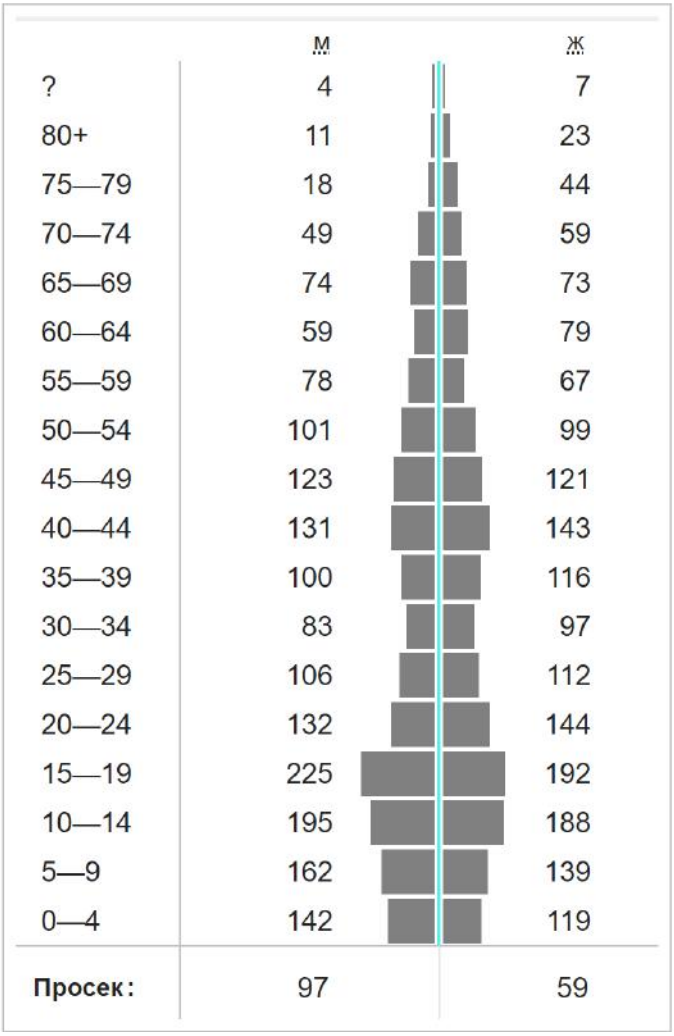

	М	Ж
?	4	7
80+	11	23
75—79	18	44
70—74	49	59
65—69	74	73
60—64	59	79
55—59	78	67
50—54	101	99
45—49	123	121
40—44	131	143
35—39	100	116
30—34	83	97
25—29	106	112
20—24	132	144
15—19	225	192
10—14	195	188
5—9	162	139
0—4	142	119
Просек:	97	59

Teritorija opštine Plav je velikim dijelom naseljena Bošnjacima (prema popisu iz 2003. godine)

Stanovništvo prema polu i starosti na dato na dijagramo iznad.

2. Metodologija upitnika

Ovaj dokment bavi se, kao što i sam naziv kaže, anketom u užem smislu, odnosno sastavljanjem anketnog upitnika. Anketni upitnik obuhvata prikupljanje kvantitativnih podataka o određenim stavovima lokalne populacije o sakupljanju ljekovitog i aromatičnog bilja kako bi se došlo do određenih saznanja i njegova je primjena prilično raširena da se smatra zasebnom metodom. Anketiranje pomoću upitnika je najčešći, a ponekad i jedini instrument istraživanja kako za naučne tako i stručne analize društvenih stavova. Anketni upitnik je nezaobilazni mjerni instrument pomoću kojeg se dobijaju ulazni podaci za različite analize, od kojih su najčešće one statističkog karaktera.

Kvalitet anketnog upitnika zavisiće od niza faktora među kojima je od posebnog značaja odnos ispitanika prema anketnom upitniku. Takođe, temeljna pitanja kvaliteta anketnog upitnika vezana su za njegovu valjanost i pouzdanost. Valjanost anketnog upitnika odnosi se na pitanje da li

This project is funded by the European Union

MNE-ALB
IPA CROSS-BORDER COOPERATION PROGRAMME
MONTENEGRO - ALBANIA 2014-2020

postavljenim pitanjima mjerimo ono što želimo i jesmo li dobili iskren odgovor od druge strane. Pouzdanost rezultata ankete odnosi se na to jesu li odgovori ispitanika doslijedni i iskreni.U pripremanju i sprovođenju anketiranja istraživači i anketari trebaju imati na umu i nedostatke anketa, odnosno poteškoće u anketiranju. Najveća poteškoća je, kako smo i naveli, istinitost odgovora na postavljena pitanja.

Prije početka sastavljanja anketnih pitanja, istraživači su se upoznali sa predmetom istraživanja, s hipotezom, svrhom i ciljevima istraživanja te svom aktuelnom literaturom i rezultatima dosadašnjih istraživanja kao i naučnim metodama koje su korištene u prethodnim istraživanjima. Kvalitetna priprema i predviđanje informacija koje bi se trebale dobiti anketiranjem osnova su za sastavljanje anketnog upitnika radi dobijanja informacija potrebnih za kreiranje rješenja problema i donošenja efikasne odluke

Potrebno je istaknuti da većina problema s valjanosti i pouzdanosti ankete upravo proizlazi iz načina postavljanja i sadržaja anketnih pitanja. Utvrđeno je, naime, da razlike u odgovorima ispitanika često više proizlaze iz različitog doživljavanja i razumijevanja pitanja, nego iz razlika u stavovima i mišljenjima. Kod sastavljanja ankete važne su jednostavnost i brzina sastavljanja, jednostavna dostupnost i moguća anonimnost.

Prilikom sastavljanja anketnog upitnika posebno se vodilo računa o načinu definisanja pitanja - koje fraze i termine koristiti, na koji način pitanja trebaju biti raspoređena, koju vrstu pitanja postavitii koji će raspored pitanja na najbolji način doprinjeti cilju istraživanja.

Instrument anketiranja u ovoj metodologiji je anketni upitnik. Pitanja u upitniku nijesu formirana slučajno, jer se svako od njih odnosi na indikator, indikator se odnosi na varijablu, varijabla na hipotezu, a hipoteza proizilazi iz predmeta (problema) istraživanja. Pitanja u upitniku se po načinu njihovog postavljanja mogu podijeliti u tri osnovne grupe: pitanja otvorenog tipa, zatvorenog tipa i kombiniranog tipa

Dakle, „otvorena su ona pitanja na koja ispitanik daje odgovore svojim riječima, prirodno i spontano, onako kako njemu najviše odgovara. Obično se iza pitanja ostavlja prazan prostor u koji ispitanik upisuje odgovor.“ Prednosti otvorenih pitanja ogledaju se u tome što ih je lako sastaviti, ne usmjeravaju ispitanika na određeni odgovor, odgovori na takva pitanja mogu dobro poslužiti za sastavljanje zatvorenih pitanja i takva pitanja imaju veću naučnu vrijednost. Nedostatci otvorenih pitanja jesu u tome što ona zahtijevaju solidno obrazovanje i pismenost ispitanika, na takva se pitanja dobije malo dobrih odgovora i imaju malu dokaznu vrijednost, jer se sve kategorije ispitanika ne suzdržavaju jednako u davanju odgovora na otvorena pitanja.

Zatvorena su ona pitanja kod kojih pored pitanja stoje ponuđeni odgovori. Kod tih pitanja ispitanik odgovara tako da izabere jedan ili više odgovora koji su mu ponuđeni. Prednosti zatvorenih pitanja jesu isto što i nedostaci otvorenih. Ne zahtijevaju veće obrazovanje i pismenost

This project is funded by the European Union

MNE-ALB
IPA CROSS-BORDER COOPERATION PROGRAMME
MONTENEGRO - ALBANIA 2014-2020

ispitanika, veliki broj ispitanika daje odgovor na takva pitanja, ispitanici su pred lakšim zadatkom, jer je lakše zaokružiti odgovor, nego ga opisivati svojim riječima, moguće je postaviti veći broj pitanja, lakše ih je obrađivati i veća im je dokazna vrijednost. Nedostatci zatvorenog tipa pitanja ogledaju se u tome što je takva pitanja teže sastaviti, ispitanik je ograničen u davanju odgovora, takva pitanja mogu ispitanike učiniti pasivnim.

Upitnik koji se nalazi u nastavku sastavljen je od pitanja otvorenog i zatvorenog tipa, koje su istraživači prilagodili potrebama i cilju projekta.

Ciljna grupa koja je predviđena metodologijom upitnika je lokalno stanovništvo koje živi u neopsrednoj blizini kao i u okviru nacionalnog parka Prokletije, polazeći od činjenice da su takvi lokaliteti najatraktivniji kad je u pitanju ubiranje ljekovitog i/ili aromatičnog bilja.

Upitnik je sačinjen od ukupno 14 pitanja.

1. Zanimanje
   1.1.Fakultet
   1.2.Srednja škola
   1.3.Osnovno obrazovanje
2. Pol
   2.1.Muško
   2.2.Žensko
3. Starost
   3.1.Do 18 godina
   3.2.18- 30 godina
   3.3. 30-40 godina
   3.4. 40-50 godina
   3.5. 50-60 godina
   3.6. 60- 70 godina
   3.7. Preko 70 godina
4. Da li koristite medicinsko i/ili aromatično bilje?
   4.1. Da
   4.2. Ne
5. Sakupljate li ga lično ili ga otkupljujete?
   5.1.Lično sakupljam
   5.2.Otkupljujem
6. Ukoliko ga lično sakupljate, u kojem periodu godine ga sakupljate?
   6.1. Do juna mjeseca

This project is funded by the European Union

MNE-ALB
IPA CROSS-BORDER COOPERATION PROGRAMME
MONTENEGRO - ALBANIA 2014-2020

6.2. Jun- avgust
6.3. Posle avgusta mjeseca

7. Ukoliko ga sakupljate, da li ga sakupljate sa privatnog ili državnog posjeda?
   7.1. Sa privatnog posjeda
   7.2. Sa državnog posjeda

8. Ukoliko ga sakupljate, koliko u prosjeku dnevno sakupite?
   8.1. Do 1kg
   8.2. 1-3 kg
   8.3. 3-5 kg
   8.4. 5-10 kg
   8.5. 10-20 kg

9. Ukoliko ga sakupljate, da li je to za ličnu upotrebu ili u komercijalne svrhe?
   9.1. Lična upotreba
   9.2.Komercijalne svrhe

10. Ukoliko ga otkupljujete, da li je to iz prodavnice ili od lokalnih berača?
    10.1. Apoteke/ prodavnice zdrave hrane/ marketi
    10.2. Lokalni berači

11. Koje medicinsko i/ili aromatično bilje najčešće koristite?
12. Sa kojih lokaliteta iz opštine Plav se najčešće sakuplja medicinsko i/ili aromatično bilje?
13. Da li smatrate da je dobra ideja razvijanja farmi medicinskog i/ili aromatičnog bilja u vašoj opštini?
    13.1. Da
    13.2. Ne

14. Ukoliko smatrate da je dobra ideja razvijanja farmi medicinskog i/ili aromatičnog bilja u vašoj opštini, koje vrste smatrate da bi to trebale biti?

Podaci su prikupljani i analizirani korsteći već postojeća softverska rješenja za upitnike.

This project is funded by the European Union

MNE-ALB
IPA CROSS-BORDER COOPERATION PROGRAMME
MONTENEGRO - ALBANIA 2014-2020

This project is co-financed by the European Union under the instrument for Pre-Accession Assistance (IPA II)

This document has been produced with the financial assistance of the Interreg IPA CBC Montenegro-Albania Programme. The contents of this document are the sole responsibility of Project Partners and can under no circumstances be regarded as reflecting the position of the European Union and of the Interreg IPA CBC Montenegro-Albania Programme Authorities.